

Рожнова Тетяна Євгенівна

канд. пед. наук, завідувач Центру післядипломної освіти та довузівської освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка

Управлінські інноваційні технології в контексті практичної діяльності освітніх закладів

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що в Україні здійснюються кроки щодо забезпечення прискореного, випереджального інноваційного розвитку освіти, а також створюються умови для самоствердження і самореалізації особистості упродовж усього життя.

Водночас стан справ у галузі освіти, темпи та змістовність перетворень не задовольняють потреби особистості, держави та суспільства. Однією з проблем, яка ще не розкрита в теоретичному та організаційно-методичному плані, є здійснення управління навчальним закладом на засадах інноваційних технологій. Значущість цієї проблеми підвищується у зв'язку з соціально-економічними змінами в країні. Перехід до постіндустріального суспільства неможливий без всебічного заохочення творчості, самостійності та ініціативи працівника, перед яким відкриваються перспективи високоефективної трудової діяльності в різних галузях суспільного виробництва.

Йдеться про необхідність посилення вимог до професійної підготовки майбутніх керівників навчальних закладів, підвищення їхнього загальноосвітнього рівня. Випускники ВНЗ мають бути підприємливими, конкурентноспроможними працівниками з високим рівнем кваліфікації, професійної компетентності, мобільності, здатності до швидкої адаптації в сучасних умовах.

Такий підхід вимагає наукового бачення управлінських проблем на основі впровадження сучасних принципів, методів та функцій управління ВНЗ, пошуку інноваційних технологій, методик професійного, практичного навчання, тіснішого його поєднання з управлінською діяльністю закладів освіти. У такий спосіб стратегічний орієнтир передбачає перш за все розробку відповідних організаційно-методичних засад управління ВНЗ для реалізації учасниками навчально-виховного процесу власної професійно-освітньої траєкторії, визначеної їхніми можливостями, запитами, інтересами та здібностями. На сьогодні цим питанням державні органи управління освітою ще не приділяють належної уваги.

Науково-теоретичні та організаційно-методичні основи управління в системі освіти висвітлено у роботах С. Артюха, С. Батишева, А. Дьоміна, В.Кременя, В. Мадзігона, М. Махмутова, В.Медведя, В.Мельниченка, Н. Ничкало, С. Ніколаєнка, В. Олійника, В. Радкевич, Л. Сергєєвої, О. Щербак, М. Ярмаченка.

Концептуальні положення управління закладами освіти розглянуто в роботах Ю. Бабанського, В. Краєвського, В. Кричевського, М. Кларина, О. Коротаєвої, В. Маслова, С. Мухіної, Г. Селевка, О. Сухомлинської, П. Худоминського, А. Хуторського, В. Шаркунової та ін. Філософський та соціологічний аспекти висвітлено в роботах В. Андрущенко, Б. Гершунського, І. Зязюна, В. Кудіна, В. Кременя, В. Лутая, В. Солодкова та ін.; управлінський – В. Бондаря, Л. Даниленко, Г. Дмитренка, О. Єльнікової,

Л. Калініної, Ю. Конаржевського, М. Кондакова, В. Маслова, Н. Островерхової, В. Пікельної, М. Поташника, М. Черпинського.

Важливі аспекти педагогічної інноватики висвітлено у працях А. Абасова, Л. Ващенко, Н. Василенко, Л. Даниленко, І. Єрмакова, В. Паламарчук, О. Савченко, Г. Селевка, С. Сисоєвої, О. Сидорова, П. Третьякова, Т. Шамової, Н. Юсуфбекової [4].

Аналіз робіт, які висвітлюють питання використання управлінських технологій в освіті, засвідчує деяку обмеженість у підходах. Увага в наукових дослідженнях приділяється розкриттю управлінсько-технологічних аспектів освітнього процесу в системі загальної середньої освіти. Це питання досліджували вітчизняні та російські вчені Л. Ващенко, Л. Даниленко, О. Мармаза, В. Монахов, Г. Селевко, В. Кочергін, С. Сидоров, В. Сластьонін, В. Платов та ін.

На основі здійсненого теоретичного аналізу пропонуємо авторське визначення поняття «управлінські інноваційні технології». *Управлінські інноваційні технології* – сукупність методів, операцій і прийомів, послідовне виконання яких забезпечує вирішення інноваційного управлінського завдання і сприяє якісному розвитку як окремого суб'єкта управління, так і всієї освітньої системи навчального закладу [4].

Відповідно до зазначеного, основну увагу було зосереджено на аналізі поглядів В. Кочергіна, С. Сидорова, С. Репіна, С. Полякова, Є. Горохової, О. Коновалової, які, на нашу думку, є важливими для дослідження. Науковці в рамках технологічного підходу обґрунтували ряд інноваційних управлінських технологій у системі освіти. До них віднесені: технологія вирішення актуальних проблем (технологія ВАП); технологія управління інноваційним проектом (технологія УІП); технологія аналізу досвіду, проблем і ресурсів навчального закладу (технологія ДІП); технологія колективного планування (технологія «стріла»); технологія довгострокового розвитку базової інноваційної ідеї (технологія ДРБІ); технологія підтримки освітніх ініціатив і педагогічної творчості (технологія ПІТ); технологія управлінського моделювання (технологія УМ); технологія самокорекції педагогічної діяльності (технологія СПД); технологія навчально-методичної гри (технологія НМГ); технологія розробки виховної роботи (технологія РВР).

Спільною ознакою введених авторами технологій є те, що всі вони виконують управлінські функції щодо налагодження інноваційної діяльності навчального закладу.

Аналіз наукової літератури та дисертаційних досліджень свідчить про посилення уваги науковців до вивчення основних тенденцій і специфіки підготовки керівних кадрів в Україні, організації системи управління освітою в цілому та навчальними закладами зокрема.

Проте в науково-дослідницьких роботах поза увагою залишилося висвітлення проблеми управління навчальними закладами на засадах інноваційних технологій.

Широке використання інноваційних технологій в управлінні НЗ ускладнюється на даний час у зв'язку з недостатністю теоретичного опрацювання його основ, забезпечення потрібного науково-методичного

обґрунтування та практичної реалізації в процесі управління НЗ, що обумовило виникнення протиріч між:

- посиленням інноваційних процесів у сфері освіти та практичним станом застосування інноваційних технологій;

- необхідністю застосування інноваційних технологій в управлінні НЗ і недостатньою розробкою цієї проблеми в педагогічній теорії, відсутністю певного досвіду;

- сучасними вимогами до управління НЗ в умовах розвитку ринкових відносин та відсутністю ефективної моделі управління НЗ на засадах інноваційних технологій.

Необхідність подолання наведених протиріч, що виникають в управлінні НЗ в сучасних умовах, недостатня розробленість теоретичних проблем і практичних питань, пов'язаних із застосуванням в управлінні інноваційних технологій, обумовили актуальність дослідження і визначили вибір теми дослідження **„Управлінські інноваційні технології в контексті практичної діяльності освітніх закладів”**.

З метою фінансового забезпечення проведення державної політики у науковій та науково-технічній діяльності і заходів, спрямованих на розвиток та використання досягнень науки в Україні, створюється Державний інноваційний фонд, положення про який затверджується Кабінетом Міністрів України.

Законом України «Про інноваційну діяльність» [2] передбачено, що об'єктами інноваційної діяльності є: інноваційні програми і проекти; нові знання та інтелектуальні продукти; виробниче обладнання та процеси; інфраструктура виробництва і підприємництва; організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва чи соціальної сфери.

У контексті зазначеного важливо виокремити найбільш значущі наукові ідеї, які покладені в основу інновацій в управлінському процесі (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Наукові ідеї, покладені в основу інновацій в управлінському процесі

Наукова ідея	Автор (автори) педагогічної інновації
Інновації в управлінському процесі	
1. Особистісно-орієнтована організація навчально-виховного процесу в ЗНЗ	М. Гузик
2. Громадсько-державне управління системою освіти в регіоні	П. Хобзей
3. Адаптивне управління системою освіти	Г. Єльнікова
5. Проектно-інвестиційне управління закладом освіти	Л. Даниленко
6. Управління інноваційним розвитком загальної середньої освіти в регіоні	Л. Ващенко
7. Модель професійної компетентності керівника навчального закладу	В. Маслов
8. Цільове управління освітою на основі кваліметричного підходу	Г. Дмитренко
9. Інноваційні моделі підвищення кваліфікації управлінських і педагогічних кадрів освіти	В. Олійник
10. Управління інноваційним розвитком системи освіти	С. Ніколаєнко

Державний інноваційний фонд підпорядковується центральному органу виконавчої влади у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Державний інноваційний фонд здійснює на конкурсних засадах фінансову та матеріально-технічну підтримку заходів, спрямованих на впровадження пріоритетних науково-технічних розробок та новітніх технологій у виробництво, технічне його переоснащення, освоєння випуску нових видів конкурентоспроможної продукції.

Доцільно підкреслити, що основу інноваційних наукових ідей управління системою (закладами) освіти становить діяльнісний компонент, який розглядається нами як процес досягнення запланованого результату за допомогою обраних методів, функцій, форм управління. Відтак, інноваційну діяльність закладу освіти можна представити як: вид діяльності з оновлення теорії та практики управління закладами освіти шляхом застосування інновацій; процес суттєвої зміни результатів освітньої діяльності закладу освіти; спосіб раціонального використання інноваційних ідей, ресурсів, засобів, технологій реалізації стратегії інновацій; вид інвестиційної діяльності в умовах конкурентного ринкового середовища. Отже, інноваціями в системі освіти є будь-які організаційні, економічні, технічні й управлінські зміни, відмінні від існуючої практики в даному НЗ.

Спираючись на позицію вчених[2; 3] зазначимо наступне: по-перше, технологія в управлінні НЗ характеризується сукупністю цільових і технологічних управлінських функцій керівника, адміністративних і дорадчих форм, соціальних і психологічних методів, взаємодоповнюючих засобів управлінської діяльності її керівників і забезпечує стабільне функціонування закладу освіти; по-друге, інноваційна технологія в управлінні НЗ характеризується сукупністю модернізованих управлінських функцій керівника разом із цільовими і технологічними, пріоритетних форм і методів управління, орієнтованих на розвиток учасників навчально-виховного, навчально-виробничого й управлінського процесів, економічних і технологічних засобів управління і забезпечує не лише стабільне функціонування закладу освіти, а й його сталий розвиток.

Список використаних джерел та літератури

1. Даниленко Л. І. Менеджмент інновацій в освіті / Лідія Іванівна Даниленко. – К. : Шкіл. світ, 2007. – 120 с.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Закони України : в 12 т. – К. : АТ «Книга». – 1996. – Т. 8. – С. 202–212.
3. Ніколаєнко С. М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України : монографія / Станіслав Миколайович Ніколаєнко. – К. : Нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 419 с.
4. Рожнова Т. Є. Управління професійно-технічним навчальним закладом на засадах інноваційних технологій: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / Тетяна Євгенівна Рожнова. – К., 2012. – 285 с.